

dojmem, než mohou zprostředkovat knihy. Místo aby se omezovala myšlenkami, že její vzkvétající život bude přerušěn příliš brzy, užívala si zbývajících časů a dále ho využívala pro dobro druhých. Neměla žádný strach a i v takové situaci měla důvěru, že vše má smysl a děje se správně. Veřejně se rozloučila při oslavě nového roku 2007 ve Stuttgartu, poděkovala všem žákům a dodala jim mnoho důvěry pro další cestu.

Se skromností sobě vlastní poprosila jenom o dvě věci: chtěla strávit zbývajících časů se mnou a přála si, aby to bylo v Kodani v našem domově. Stalo se to, jako vždy všechno v jejím životě, všechny podmínky se sešly jako samy od sebe.

Její začky se dojemným způsobem staraly o její potřeby a nehnuly se od ní. Tři buddhističtí lékaři jí bez otálení poskytli potřebnou lékařskou péči, takže mohla celou dobu strávit v kodaňském centru. I tam jí vyšli všichni plně vstříc a poskytli jí prostředí, ve kterém mohla dělat vše, co bylo ještě možné.

17. Karmapa Thajé Doržé se s ní rozloučil již před Vánoci. Přijel za tím účelem ze Španělska autem do Kemptenu a strávili jsme společně celý den. Šamar rinpoče, druhý nejvyšší lama v linii Karma Kagjü, ji navštívil 10. března v Kodani. Tohoto dne všichni pochopili, že Hannah umírá. Jen naléhavá prosba našich lékařů, kteří bydleli v místnosti vedle a skvěle se o ni dnem i nocí starali, zadržela přátele z celého světa, aby neoblehli schodiště vedoucí do jejího pokoje.

Za celé ty měsíce promluvila o blížící se smrti jenom jednou, zcela soukromě, tak jak to vždy dělávala: den předtím, než přestala mluvit, předala společně se mnou svou práci v KIBI v Dillí Kerstin a mnoho dalších věcí Caty. Hannah s radostí podepsala kupní smlouvu na naše Evropské centrum, a pro tento život se stáhla ze života s přáteli.

Spolu s obdobím, kdy ještě před Novým rokem byla naděje na uzdravení, nám nemoc darovala pět měsíců hluboké výměny, bylo nám přitom jasné, že budeme i v budoucích životech pracovat pro Diamantovou cestu jako pár.

Hannah zemřela 1. dubna 2007 v sedě v mém náručí. Byla patnáctkrát klinicky mrtvá – více než minutu bez tlukotu srdce a dýchání, jak potvrdili dva buddhističtí lékaři přítomní v místnosti, a pokaždé se silou vůle vrátila. Po šestnácté, když bylo jasné, že už by měla jít, jsem provedl phowu a požádal ji, aby pokračovala dál. Úsměv, který měla druhý den ráno na rtech, mluvil za všechno. Vypadal, jako by snědla něco úžasné dobrého.

Jako moudrost stojící za naší společnou prací ovlivnila svou mírnou láskou bezpočet lidí. Pro mě je vždy a všude přítomná jako zářící stav inspirace.

At jsou mnozí jako ona.

16. *Gjalwa Karmapa (1924–1981)*

Když se 16. Karmapy Rangdzunga Rigpe Doržého ptali, co se děje během umírání, odpověděl: „Nothing happens.⁵³“

Na přelomu léta 1980 nám Karmapa při loučení v Colorado v USA řekl: „Přijďte zase příští rok prvního dne jedenáctého měsíce.“ A pak potvrdil, že se jedná o datum západního, a ne tibetského kalendáře. Byli jsme překvapení, ale později jsme pochopili, proč se od nás nějakou dobu držel dál. Byli jsme přeci jenom jeho hlavní žáci mezi novými čerstvými buddhisty na Západě a především já, coby odpovědný učitel, jsem byl schopen zastupovat ho

⁵³ Nic se neděje. Pozn. překl.

Obr. 33: 16. Gjalwa Karmapa

jenom jako hrdinu okamžiku, silného a zářícího, jak jsme ho do té doby znali.

„Můžete s sebou vzít přátele,“ dodal. Tak došlo k tomu, že zatímco probíhaly následující události v americké nemocnici u Chicaga⁵⁴, Hannah a já jsme cestovali se stovkou přátel do Himálaje. Nikoho nepřekvapuje, že Karmapa jako „Král tibetských jogínů“ udělal hluboký dojem na své žáky a zástupce západní medicíny i svou smrtí. Již za života ztělesňoval 16. Karmapa Rangdžung Rigpe Dordže, stejně jako jeho dřívější inkarnace, aktivitu všech buddhů.

Narodil se v roce 1924 ve východním Tibetu, v roce 1959 zachránil díky pozoruhodnému útěku z Tibetu odkaz a nejdůležitější relikvie své linie před agresivními

⁵⁴ Následující zpráva ošetřujícího lékaře Dr. Mitchella Levyho byla potvrzena několika tibetskými přáteli. Srovnej Ray, R.: *Secret of the Vajra World*, 2001, str. 465–480.

Číňany. Nejprve vybudoval v letech 1961–65 jako základ pro pokračování starobylého tibetského učení velké centrum Rumtek v Sikkimu a potom od roku 1973 až do své smrti v roce 1981 se svými západními žáky několikrát cestoval do Severní Ameriky a Evropy, kde se zakorenila velká otevřenost vůči laickému buddhismu. Zbývajících čas strávil především v Sikkimu a díky častým učením, ceremoniím černé koruny a iniciacím zachránil odkazy školy Kagjü. V polovině října 1981, již velmi nemocný, přijal pozvání do Hongkongu, a poté do USA, jistě proto, aby Západ, kterému předpovídal velký rozvoj svých učení, ještě jednou poželhal a aby ukázal efekt Diamantové cesty světa. Zemřel 5. listopadu poblíž Chicaga na půl tučtu smrtelných nemocí. Měs Hannah pozval, abychom přijeli přesně 1. listopadu do Rumteku, kam jeho tělo dorazilo vrtulníkem o několik dní později. Dvacátého prosince 1981 bylo tělo za zázraků, které popisují v knize Jízda na tygrovi, spáleno. Posledních osmnáct dní svého života v nemocnici věnoval vědě a nechal lékaře, aby na něm zkoušeli ty nejsilnější léky. Zpočátku doktor Levy, který není buddhistou, ještě žasnul, že si jeho pacient nikdy nestěžuje na bolesti a navzdory těžké nemoci neustále pamatuje na štěstí ostatních. Neustále vyzářoval silnou a hlubokou lásku, staral se o to, jak se daří lékařům a ošetřovatelskému personálu, a žertoval. Čím déle se o něho starali, tím větší dojem u nich vyvolával, a čím byl blíže smrti, tím více všichni museli pochytovat o celkovém lékařském obrazu světa. Pro zúčastněné to bylo neustálé učení o tom, co všechno soustředěná a silná mysl umožňuje. Doktor Levy měl například pocit, že Karmapa vědomě otálel se svou smrtí, aby se s ní všichni seznámili, pozorovali její průběh a něco se naučili. Karmapa očividně prožíval své tělo jako nástroj a chtěl jím své žáky a svět naučit něco

důležitého. Jeho zájem o druhé vydržel až do posledního okamžiku. Především pro lékaře a personál to bylo často nezvyklé, protože místo aby se setkávali, jak byli zvyklí, s ubohým, slabým pacientem, který potřebuje pomoci, Karmapa neustále zaměřoval svou laskavou pozornost na všechny okolo. Jeho zářivost a vřelost se nijak neměnila a podmaňovaly si všechny návštěvníky a personál kliniky, i když jeho tělo neustále sláblo a nakonec zemřel. Personál jednotky intenzivní péče obvykle odmítá blízké osobní vztahy s pacienty, aby mohl pracovat profesionálněji. V případě Karmapy ale bylo všechno jinak: každý byl hluboce dojat. Jeho stav mysli měl neuvěřitelnou sílu a neochvějnost, které na všechny vyzářoval a které si nikdo nedokázal vysvětlit. Jeho přítomnost nenechala nikoho nepohnutého a nedalo se zkrátka nijak pochopit, že Karmapa nehledí na své bolesti a chová se úplně jinak, než se umírající obvykle chovají.

Po několika dnech se Karmapův stav drasticky zhoršil. Měl problémy s dýcháním, kašlal krev a jeho krevní tlak prudce poklesl. Z lékařského hlediska ukazovaly všechny symptomy na bezprostřední smrt, proto doktor Levy vyzval přítomné držitele linie, aby Karmapu naposledy navštívili. O čtyřicet pět minut později však zase vyšli zcela uvolnění z jeho pokoje a říkali, že Karmapa se jejich „návštěvě na rozloučenou“ vysmál a vesele jim vysvětlil, že ještě nemá v plánu zemřít. Když doktor Levy přišel do pokoje, Karmapa seděl zpřímá s doširoka otevřenýma očima na své posteli a ptal se, jak se mu daří. Během půl hodiny přestal krvácet a všechny jeho životní hodnoty byly zase stabilní a na normální úrovni. Karmapova síla vůle byla očividně tak silná, že mohl rozhodnout, kdy bude chtít opustit tělo. A zatím se k tomu nechystal.

O deset dní později mu znovu prudce poklesl krevní tlak a nešlo ho stabilizovat ani léky. Zatímco všechny příznaky opět ukazovaly na brzkou smrt v řádu minut a lékaři bojovali o jeho život, Karmapa se přátelsky usmíval. Jen o dvě hodiny později zase seděl zpřímá na posteli s normálním tlakem a klábosil s lékaři.

Nikdo na klinice nikdy nic takového předtím nezažil: pacient s rakovinou v konečném stadiu a s masivním zápallem plic se již nezotaví, nemluvě o tom, že by seděl zpřímá na posteli a byl radostný a přátelský.

Když Karmapa příštího dne umíral, ohromil lékaře ještě naposledy. Poté, co jeho srdce brzy ráno přestalo tlouci, začali ihned s oživováním a povedlo se jim Karmapu na půl hodiny stabilizovat. Nakonec se ale krevní tlak propadl definitivně a došlo k naprosté zástavě srdce. Lékaři Karmapu oživovali dalších 45 minut, ale na monitoru bylo jasné vidět, jak srdce víc a víc selhává a nereaguje ani na přímé injekce. Nakonec to lékaři vzdali, konstatovali Karmapovu smrt a opustili místnost. Karmapa, již klinicky mrtvý, potom jednoduše zapínal a vypínal připojené přístroje.

Když chtěl ošetřující personál o čtvrt hodiny později vytáhnout žaludeční sondu, uviděl na monitoru srdce, že Karmapův krevní tlak je opět 140 na 80 a jeho pulz pravidelný. Když přišel doktor Levy, měl pocit, že omdlí, tak daleko byla tato událost od jeho běžného světa prožívání. Jeden ze starších rinpočheů mu však útěšně poklepal na rameno a řekl: „Je to nemožné, ale děje se to.“

Člověk měl dojem, že Karmapa hodinu potom, co se jeho srdce samo od sebe definitivně zastavilo, a patnáct minut poté, co to vzdali lékaři, přišel ještě jednou zpátky, aby zkontroloval, zda jeho tělo ještě může nést jeho mysl. Tím to ale neskončilo, ani po své smrti nepřestal Karmapa

udívat západní lékaře. Čtyřicet osm hodin po smrti bylo jeho srdeční centrum ještě teplé a kůže zůstávala pružná. Nemocnice udělila výjimečné povolení a Karmapovo tělo nechala bez vyrušování v nemocničním pokoji. Spočíval tedy v tomto hlubokém pohroužení ještě další dva dny, až jej letecky převezli do Sikkimu. Během mezipřistání v Londýně ozdobili jeho žáci zinkovou rakev květy.

„Kráľ jogínů“, 16. Karmapa Rangdžung Rigpe Dordže, „Diamant spontánní absolutní pravdy“, tahal v souvislosti se svou smrtí kouzla z rukávu i v předchozích zrozeních. Podle tradice Karmapa, který svými hrátkami s přírodními zákony zcela vyvedl z míry lékaře v USA, a byl již čtyři dny klinicky mrtvý, vesele pokračoval se svými zázraky i po letu v rakvi přes půl světa. Byl schopen své tělo, aniž by se při teplém počasí a s mnoha máslovými lampičkami okolo rozložilo, během čtyřiceti dní do 20. prosince 1981 zmenšit na velikost 50 centimetrů. Hlava tvořila třetinu, a když jsem se na něj před kremací podíval a loučil jsem se, byl tmavě šedý, ale neporušený a snadno poznatelný.

Druh meditace, kterou Karmapa použil, ukazuje na realizaci jeho myslí. V tomto stavu je možné si vybrat jednu ze tří meditací pro splynutí se stavem pravdy. V případě meditace *thugdam*⁵⁵, kterou Karmapa použil (*thug* znamená srdce, *dam* svazek, tedy že mysl zůstává vázána v srdci) si i laik může všimnout, že se s tělem děje něco nanejšť nezvyklého, což samozřejmě vyvolá velkou důvěru v sílu myslí. Při této meditaci se mysl během průběhu umírání „zakotví“ ve stavu pravdy a prožije nahé vědomí samo o sobě. Prožívající při tom spočívá v srdci a je zároveň naprosto jasný a nekonečný. Prostor-vědomí vně a uvnitř již nejsou oddělené a prožíváte obrovskou sílu

a nekonečnou nadčasovou otevřenost. Minulost, přítomnost a budoucnost zcela bez úsilí splynou v nadčasový vzhled. Z této úrovně je možné se znovuzrodit pro dobro bytostí na libovolném místě, mít bezpočet těl a pomáhat všude tam, kde s vámi bytosti mají kontakt.

Když proběhla kremace těla na střeše hlavní budovy Rumteku s otevřeným výhledem na gangtské údolí a osmitisícovky východního Himálaje, objevily se dvě kruhové duhy okolo slunce a z kremační pece se k Lobpönovi Ccheu rinpočemu, který stál proti nám u kremační stúpy, vykutálelo Karmapovo srdce.

Život a smrt 16. Karmapy byly absolutním důkazem bohatství a možnosti myslí, které jsou v každém skryté. Jeho příklad je dodnes motorem pro mé žáky a mě samotného na Západě. Přání, která jsme činili během kremace, se plní ještě dnes. Diamantová cesta v jeho nepřítomnosti celosvětově vyrostla a dozrála. Dnes se stylem vede tento odkaz dále duchovní 17. znovuzrození Gjalwy Karmapy, Thinle Thaje Dordže.

Obr. 34: 17. Gjalwa Karmapa Thinle Thaje Dordže

⁵⁵ Srovnej Rozhodující okamžik